

**MAKTABGACHA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH YO'LLARI HAMDA
XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH MASALALARI**

Joniqulova Yulduz Alisherovna

Sirdaryo viloyati Sardoba tumani 9-DMTT tarbiyachisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish yo'llari hamda bu jarayonda ilg'or xorijiy tajribadan samarali foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Unda mavjud muammolar chuqur o'rganilib, ularni bartaraf etishga qaratilgan asosiy yo'nalishlar yoritilgan. Jumladan, pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini oshirish, inkluziv ta'lim muhitini kengaytirish hamda zamonaviy ta'lim resurslarini joriy etish muhim omillar sifatida ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, maqolada Skandinaviya mamlakatlari, Finlyandiya, Kanada va Yaponiya kabi davlatlarning maktabgacha ta'lim sohasidagi ilg'or tajribalari o'rganilib, ularni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlari muhokama qilinadi. Tahlillar asosida maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ta'lim sifati, pedagogik metodlar, xalqaro tajribalar, inkluziv ta'lim, o'qituvchilar malakasi, ta'lim resurslari, maktabgacha ta'lim infrastrukturasi, bolalar rivojlanishi, Skandinaviya tajribalari, Finlyandiya, Kanada, Yaponiya, ta'lim tizimi takomillashtirish.

Kirish

Maktabgacha ta'lim bolalar hayotidagi eng muhim bosqichlardan biri bo'lib, ularning aqliy, emotsional, jismoniy hamda ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu bosqichda berilgan ta'lim va tarbiya keyingi ta'lim pog'onalarining muvaffaqiyatli o'zlashtirilishi uchun poydevor vazifasini bajaradi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tizimini sifatli tashkil etish nafaqat individual rivojlanishga, balki jamiyatning umumiy intellektual salohiyati va iqtisodiy taraqqiyotiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunda ushbu masala global miqyosda dolzarb yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Maktabgacha ta'limning asosiy vazifalari bolalarda ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini shakllantirish, ularning individual salohiyatini rivojlantirish hamda keyingi ta'lim bosqichlariga tayyorlashdan iboratdir. Bu jarayonda pedagoglar, ta'lim muassasalari va oilaning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim sifati yuqori bo'lgan sharoitda jamiyatda ta'limga bo'lgan munosabat ham ijobiy tomonga o'zgaradi.

Hozirgi davrda maktabgacha ta'lim samaradorligi ko'plab omillar bilan belgilanadi. Jumladan, pedagog kadrlarning malaka darajasi, ta'lim muassasalarining

moddiy-texnik bazasi, qo'llanilayotgan metodikalarning zamonaviyligi va o'quv materiallarining dolzarbligi muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, rivojlangan mamlakatlarda amalga oshirilayotgan innovatsion yondashuvlar va islohotlar ushbu yo'nalishda muhim tajriba manbai bo'lib xizmat qilmoqda.

O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida ham so'nggi yillarda sezilarli yangilanishlar amalga oshirilmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, xalqaro tajribalarni integratsiya qilish orqali ta'lim sifati oshirilmoqda. Biroq ayrim muammolar, xususan, pedagoglarning malaka darajasidagi tafovutlar, resurslar yetishmasligi hamda ayrim muassasalarning zamonaviy talablar darajasiga to'liq javob bermasligi hali ham dolzarbligicha qolmoqda.

Shu sababli maktabgacha ta'lim sifatinı oshirishda ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy tizimga moslashtirish muhim hisoblanadi. Xususan, Skandinaviya davlatlari, Finlyandiya, Kanada, Yaponiya va Singapur kabi mamlakatlar bu borada muvaffaqiyatli tajribaga ega.

RIVOJLANGAN DAVLATLARNING MAKTABGACHA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH TAJRIBALARI

Skandinaviya mamlakatlarida maktabgacha ta'lim bolalarning erkin rivojlanishiga asoslangan bo'lib, unda individual yondashuv ustuvor hisoblanadi. Pedagoglarning yuqori malakasi va o'yin faoliyati orqali o'qitish tizimi bolalarning ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Finlyandiya tajribasida esa bolani bilim bilan to'ldirishdan ko'ra, uni hayotga tayyorlash, mustaqil fikrlashni rivojlantirish muhim deb qaraladi. Ta'lim jarayonida o'yin va amaliy faoliyat asosiy vosita sifatida qo'llaniladi, pedagoglar esa maxsus tayyorgarlikdan o'tgan yuqori malakali mutaxassislardir.

Kanada maktabgacha ta'lim tizimi inkluziv yondashuvga asoslangan bo'lib, unda har bir bolaning individual ehtiyojlari inobatga olinadi. Ota-onalar va jamoatchilikning faol ishtiroki ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Yaponiyada esa bolalarning jismoniy faolligi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Guruhli faoliyatlar, o'zaro hurmat va hamkorlik tamoyillari asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolalarda ijtimoiy moslashuvni kuchaytiradi.

Singapur tajribasida esa yuqori sifatli o'quv dasturlari, innovatsion texnologiyalar va pedagoglarning doimiy malaka oshirishi orqali ta'lim sifati ta'minlanadi.

Maktabgacha ta'limni samarali tashkil etish quyidagi tamoyillarga asoslanadi: tabiiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash, o'yin orqali o'qitish, individual yondashuv, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, inkluzivlik, tenglik va hamkorlik, shuningdek,

rivojlanishga yo'naltirilgan yondashuv. Ushbu tamoyillar bolalarning har tomonlama kamol topishiga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim sifatini oshirish uchun bir qator amaliy chora-tadbirlar zarur. Avvalo, pedagoglarning malakasini muntazam oshirish, zamonaviy metodlarni joriy etish, inkluziv ta'limni kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ta'lim resurslarini yangilash muhim hisoblanadi. Shuningdek, ta'lim dasturlarini zamon talablari asosida takomillashtirish ham dolzarb vazifalardan biridir.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tizimi jamiyatning barqaror rivojlanishi va kelajak avlodning intellektual hamda ma'naviy salohiyatini shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Ushbu bosqichda ta'lim sifatini oshirish orqali bolalarning har tomonlama kamol topishi, ularning keyingi ta'lim jarayoniga tayyorgarligi va jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasi ta'minlanadi. Maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirishda ilg'or xorijiy tajribalarni chuqur o'rganish va ularni milliy sharoitlarga mos ravishda joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, tizimli islohotlarni izchil amalga oshirish, pedagog kadrlarning malakasini oshirish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni keng joriy etish hamda ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish yuqori natijalarga erishishning asosiy omillari hisoblanadi. Natijada, maktabgacha ta'lim tizimining sifatini oshirish nafaqat bolalarning barkamol rivojlanishini ta'minlaydi, balki mamlakatning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. ***"Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"***gi qaror. – Toshkent, 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari. – Toshkent, 2020.
4. UNESCO. Early Childhood Care and Education (ECCE) Global Report. – Paris, 2021.
5. OECD. Starting Strong: Early Childhood Education and Care. – Paris: OECD Publishing, 2017.
6. Sylva K., Melhuish E., Sammons P., Siraj-Blatchford I. Effective Pre-School, Primary and Secondary Education Project (EPPSE). – London, 2014.

7. Finnish National Agency for Education. Early Childhood Education and Care in Finland. – Helsinki, 2018.
8. Bennett J. Early Childhood Education and Care Systems in the OECD Countries. – OECD, 2012.
9. Moss P. Early Childhood and Compulsory Education: Reconceptualising the Relationship. – London, 2013.
10. Wood E. Play, Learning and the Early Childhood Curriculum. – London: SAGE Publications, 2010.
11. Siraj I., Taggart B. Early Childhood Education: Quality and Effectiveness. – Oxford University Press, 2015.
12. Kanada Ta'lim vazirligi. Early Learning Framework. – Ottawa, 2018.
13. Yaponiya Ta'lim vazirligi. Early Childhood Education Curriculum Guidelines. – Tokyo, 2017.
14. Singapur Ta'lim vazirligi. Nurturing Early Learners Framework. – Singapore, 2019.